

Riešenie cvičení z 4. kapitoly

Cvičenie 2.1. Nájdite model pre tieto formuly

(a) $\psi = p \Rightarrow (q \Rightarrow p)$

$$\psi = \{0,1\}^2 \text{ (tautológia)}$$

(b) $\psi = ((p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow r)) \Rightarrow (p \Rightarrow r)$

$$\psi = \{0,1\}^3 \text{ (tautológia)}$$

(c) $\psi = (p \Rightarrow q) \Rightarrow (\neg q \Rightarrow \neg p)$

$$\psi = \{0,1\}^2 \text{ (tautológia)}$$

(d) $\psi = (p \wedge q) \Rightarrow (p \wedge \neg q)$

$$\psi = \{\tau_1 = (0,0), \tau_2 = (0,1), \tau_3 = (1,0)\} \text{ (splniteľná)}$$

(e) $\psi = p \Rightarrow (q \Rightarrow \neg p)$

$$\psi = \{\tau_1 = (0,0), \tau_2 = (0,1), \tau_3 = (1,0)\} \text{ (splniteľná)}$$

(f) $\psi = (p \Rightarrow q) \wedge (p \Rightarrow r) \Rightarrow (q \vee r)$.

$$\psi = \{\tau_1 = (0,0,0), \tau_2 = (0,0,1), \tau_3 = (0,1,0), \tau_4 = (1,0,1), \tau_5 = (0,1,1), \tau_6 = (1,1,0), \tau_7 = (1,1,1)\} \text{ (splniteľná)}$$

Cvičenie 2.2. Dokážte, že pre teóriu Φ a pre formulu φ platí $\Phi \vdash \varphi$

(a) $\Phi = \{p, p \Rightarrow q, q \Rightarrow r\}$, $\varphi = r$,

$$\Phi = \{\tau_1 = (1,1,1)\},$$

$$\varphi = \{\tau_1 = (0,0,1), \tau_2 = (0,1,1), \tau_3 = (1,0,1), \tau_4 = (1,1,1)\},$$

platí $\Phi \subset \varphi$, potom $\Phi \vdash \varphi$.

(b) $\Phi = \{p \Rightarrow (q \Rightarrow r), q\}$, $\varphi = p \Rightarrow r$,

$$\Phi = \{\tau_1 = (0,1,0), \tau_2 = (0,1,1), \tau_3 = (1,1,1)\}$$

$$\varphi = \{\tau_1 = (0,0,0), \tau_2 = (0,0,1), \tau_3 = (0,1,0), \tau_4 = (0,1,1), \tau_5 = (1,0,1), \tau_6 = (1,1,1)\}$$

platí $\Phi \subset \varphi$, potom $\Phi \vdash \varphi$.

(c) $\Phi = \{p, \neg p\}$, $\varphi = q$,

$$\Phi = \emptyset,$$

$$\varphi = \{\tau_1 = (0,0), \tau_2 = (1,0)\}$$

platí $\Phi \subset \varphi$, potom $\Phi \vdash \varphi$, t. j. $p \wedge \neg p \Rightarrow q$ (tautológia).

Cvičenie 2.3. Zostrojte pre danú teóriu Φ formulu φ , ktorá je jej sémantickým dôsledkom

- (a) $\Phi = \{p \Rightarrow q, \neg p \Rightarrow q\}$, $\varphi = q$
 (b) $\Phi = \{p \Rightarrow q \vee r, q\}$, $\varphi = q$
 (c) $\Phi = \{p \Rightarrow q \wedge r, q\}$, $\varphi = p \Rightarrow p \wedge r$
 (d) $\Phi = \{p \wedge q \Rightarrow r, p\}$, $\varphi = p \Rightarrow r$,
 (e) $\Phi = \{p \vee q \Rightarrow r, p\}$, $\varphi = r$.

Cvičenie 2.4. Doplňte výsledok u týchto schém usudzovania

- (1) $\frac{p \Rightarrow q}{p} \frac{p \Rightarrow q}{q}$, (2) $\frac{p \Rightarrow q}{\emptyset} \frac{p \Rightarrow q}{q}$, (3) $\frac{p \Rightarrow q}{\emptyset} \frac{p \Rightarrow q}{\neg p}$, (4) $\frac{p \Rightarrow q}{\neg p} \frac{p \Rightarrow q}{\neg q}$,
 (5) $\frac{\neg p \Rightarrow q}{\emptyset} \frac{\neg p \Rightarrow q}{q}$, (6) $\frac{\neg p \Rightarrow q}{\emptyset} \frac{\neg p \Rightarrow q}{p}$, (7) $\frac{\neg p \Rightarrow q}{q} \frac{\neg p \Rightarrow q}{\neg p}$, (8) $\frac{\neg p \Rightarrow q}{p} \frac{\neg p \Rightarrow q}{\neg q}$,
 (9) $\frac{p \Rightarrow \neg q}{\neg q} \frac{p \Rightarrow \neg q}{\neg p}$, (10) $\frac{p \Rightarrow \neg q}{\neg p} \frac{p \Rightarrow \neg q}{\neg q}$, (11) $\frac{p \Rightarrow \neg q}{\emptyset} \frac{p \Rightarrow \neg q}{\neg p}$, (12) $\frac{p \Rightarrow \neg q}{\emptyset} \frac{p \Rightarrow \neg q}{\neg q}$,
 (13) $\frac{\neg p \Rightarrow \neg q}{\emptyset} \frac{\neg p \Rightarrow \neg q}{p}$, (14) $\frac{\neg p \Rightarrow \neg q}{p} \frac{\neg p \Rightarrow \neg q}{\neg q}$, (15) $\frac{\neg p \Rightarrow \neg q}{\neg q} \frac{\neg p \Rightarrow \neg q}{\emptyset}$, (16) $\frac{\neg p \Rightarrow \neg q}{\emptyset} \frac{\neg p \Rightarrow \neg q}{\neg q}$,

Cvičenie 2.5. Doplňte výsledok u týchto schém usudzovania

- (1) $\frac{p \Rightarrow q}{q \Rightarrow r} \frac{p \Rightarrow q}{p \Rightarrow r}$, (2) $\frac{p \Rightarrow q}{p \Rightarrow q \wedge r} \frac{p \Rightarrow q}{p \Rightarrow r}$, (3) $\frac{p \Rightarrow q}{p \vee r \Rightarrow q} \frac{p \Rightarrow q}{r \Rightarrow q}$, (4) $\frac{p \Rightarrow \neg q}{q \Rightarrow \neg p \wedge r} \frac{p \Rightarrow \neg q}{q \Rightarrow r}$, (5) $\frac{\neg p \Rightarrow q}{\neg p \Rightarrow r} \frac{\neg p \Rightarrow q}{q \Rightarrow r}$

Cvičenie 2.6. Overte správnosť/nesprávnosť dôsledkov, v prípade nesprávneho dôsledku upravte predpoklady tak, aby dôsledok bol správny:

- (a) Ak motor nebeží, potom je motor chybný alebo nejde prúd.
 Ak je motor chybný, potom sa musí zavolať opravár.
 Prúd ide.

Ak nebeží motor, potom sa musí zavolať opravár.

Elementárne výroky:

p = motor beží,

q = motor je chybný,

r = ide prúd,

s = musí sa zavolať opravár.

1. predpoklad: $\varphi_1 = (\neg p) \Rightarrow (q \vee \neg r)$

2. predpoklad: $\varphi_2 = (q \Rightarrow s)$

3. predpoklad: $\varphi_3 = r$

záver: $\varphi = (\neg p \Rightarrow s)$

1. $\neg p$ (aktivácia predpokladu)
2. $(\neg p) \Rightarrow (q \vee \neg r)$ (1. predpoklad)
3. $q \Rightarrow s$ (2. predpoklad)
4. r (3. predpoklad)
5. $(q \vee \neg r) = (r \Rightarrow q)$ (aplikácia modus ponens na 1. a 2.)
6. q (aplikácia modus ponens na 4. a 5.)
7. s (aplikácia modus ponens na 3. a 6.)
8. $\neg p \Rightarrow s$ (deaktivácia predpokladu)

Týmto sme dokázali, že záver je dokázateľný z predpokladov.

(b) Je doma alebo je v kaviarni.

Ak je doma, potom vás očakáva.

Ak vás neočakáva, potom je v kaviarni.

Elementárne výroky:

p = je doma,

q = je v kaviarni,

r = očakáva vás.

1. predpoklad: $\varphi_1 = (p \vee q)$

2. predpoklad: $\varphi_2 = (p \Rightarrow r)$

záver: $\varphi = (\neg r \Rightarrow q)$

1. $\neg r$ (aktivácia predpokladu)
2. $p \vee q \Rightarrow (\neg p \Rightarrow q)$ (1. predpoklad)
3. $p \Rightarrow r$ (2. predpoklad)
4. $\neg p$ (modus tollens pre 1. a 3.)
5. q (modus ponens pre 2. a 4.)
6. $\neg r \Rightarrow q$ (deaktivácia predpokladu)

Týmto sme dokázali, že záver je dokázateľný z predpokladov.

(c) Nie je pravda, že študent vie po nemecky a anglicky.
Študent nevie po anglicky.

Študent nevie po nemecky.

Elementárne výroky:

p = študent vie po nemecky,

q = študent vie po anglicky,

1. predpoklad: $\varphi_1 = \neg(p \wedge q) = (\neg p \wedge \neg q) = (p \Rightarrow \neg q)$

2. predpoklad: $\varphi_2 = \neg q$

---

záver: $\varphi = \neg p$

Záver nie je dokázateľný, ak sa však predpoklady zmodifikujú takto:

Nie je pravda, že študent vie po nemecky a nevie po anglicky.
Študent nevie po anglicky.

Študent nevie po nemecky.

1. predpoklad: $\varphi_1 = \neg(p \wedge \neg q) = (\neg p \wedge q) = (p \Rightarrow q)$

2. predpoklad: $\varphi_2 = \neg q$

---

záver: $\varphi = \neg p$

Záver jednoducho odvodíme aplikáciou modus tollens na 1. a 2.

(d) Ak študujem, získam dobré postavenie.
Ak neštudujem, potom si užívam.

Užívam si alebo dosiahnem dobré postavenie.

Elementárne výroky:

p = študujem,

q = získam dobré postavenie,

r = užívam si

1. predpoklad: $\varphi_1 = p \Rightarrow q$

2. predpoklad: $\varphi_2 = \neg p \Rightarrow r$

---

záver: $\varphi = (q \vee r) \equiv (\neg q \Rightarrow r)$

1.	$\neg q$	(aktivovaný predpoklad)
2.	$p \Rightarrow q$	(1. predpoklad)
3.	$\neg p \Rightarrow r$	(2. predpoklad)
4.	$\neg p$	(aplikácia modus tollens na 1. a 2.)
5.	r	(aplikácia modus ponens na 3. a 4.)
6.	$(\neg q \Rightarrow r) \equiv (q \vee r)$	(deaktivácia predpokladu)

Týmto sme dokázali, že záver je dokázateľný z predpokladov.

Cvičenie 2.7. Aké sú dôsledky týchto predpokladov:

(a)

Karol pocestuje vlakom alebo autobusom

Ak pocestuje Karol autobusom alebo autom, potom pricestuje neskoro

Karol nepricestoval neskoro

?

Riešenie: Karol pricestoval vlakom.

(b)

Karol pocestuje vlakom alebo lietadlom

ak pocestuje lietadlom, potom navštívi priateľov

nenavštívilo priateľov

?

Riešenie: Karol pocestuje vlakom.

(c)

ak pocestujem do zahraničia, potom si zoberiem dovolenku

ak si zoberiem dovolenku, potom som necestoval do zahraničia

?

Riešenie: Nepocestujem do zahraničia.

(d)

nie som občanom štátu XY

ak by som sa narodil v AB, potom by som bol občanom XY

?

Riešenie: Nenarodil som sa v AB

(e)

som absolventom univerzity v PQ

ak by som bol sociológom, potom nemôžem byť absolventom univerzity v PQ

?

Riešenie: Nie som sociológom

(f)

som učiteľom a taktiež som aj informatikom

---

ak je niekto informatikom, potom má vysoké IQ

?

(g)

Jano je informatikom

ak je Jano informatikom alebo matematikom, potom studoval v CD

?

Riešenie: Mám vysoké IQ.